Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 15 november 2018 *

”Begäran om förhandsavgörande – Förordning (EG) nr 1008/2008 – Artikel 2.18 – Artikel 23.1 – Transport – Gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i Europeiska unionen – Information – Angivande av det slutliga pris som ska betalas – Passagerarpriset ska ingå i det slutliga pris som ska betalas – Skyldighet att ange passagerarpriser i euro eller i nationell valuta – Val av relevant nationell valuta – Anknytningskriterier”

I mål C-330/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) genom beslut av den 27 april 2017, som inkom till domstolen den 2 juni 2017, i målet

Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV

mot

Germanwings GmbH

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad ordförande på femte avdelningen, samt domarna F. Biltgen (referent) och E. Levits,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 april 2018,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV, genom B. Stillner, Rechtsanwalt,

– Germanwings GmbH, genom P. Baukelmann och N. Tretter, Rechtsanwälte,

– Europeiska kommissionen, genom W. Mölls och F. Wilman, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 28 juni 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

* Rättegångsspråk: tyska.

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 2.18 och 23.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen (EUT L 293, 2008, s. 3).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Germanwings GmbH och Verbraucherzentrale Baden-Württemberg eV (konsumentorganisationen i delstaten Baden-Württemberg, Tyskland) (nedan kallad Verbraucherzentrale) angående Germanwings angivande av passagerarpriser i pund sterling för en flygning mellan London (Förenade kungariket) och Stuttgart (Tyskland).

Tillämpliga bestämmelser

3 Skäl 16 i förordning nr 1008/2008 har följande lydelse:

”Kunderna bör kunna effektivt göra jämförelser av priserna för lufttrafik hos olika flygbolag. Därför bör det slutliga priset som kunden ska betala för lufttrafik med ursprung i gemenskapen alltid anges inklusive alla skatter och avgifter. EG-lufttrafikföretag uppmanas också att ange det slutliga priset för sina luftfartstjänster från tredjeländer till gemenskapen.”

4 Artikel 1 i denna förordning har rubriken ”Syfte”. I punkt 1 föreskrivs följande:

”Genom denna förordning regleras utfärdandet av tillstånd för EG-lufttrafikföretag, deras rätt att utöva lufttrafik inom gemenskapen samt prissättningen av lufttrafik inom gemenskapen.”

5 I artikel 2 i förordningen, som har rubriken ”Definitioner”, anges följande:

”I denna förordning avses med

…

18. *passagerarpriser*: de priser i euro eller i nationell valuta som ska betalas till lufttrafikföretag eller dessas agenter, eller andra biljettförsäljare, för befordran av passagerare i lufttrafik samt de villkor som hänför sig till dessa priser, inbegripet ersättning och villkor som erbjuds agenter och andra mellanhänder.”

6 Artikel 22 i förordningen har rubriken ”Fri prissättning”. I punkt 1 föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 16.1, får EG-lufttrafikföretag och, på grundval av ömsesidighet, lufttrafikföretag från tredjeländer, fritt sätta sina passagerarpriser och fraktpriser för lufttrafik inom gemenskapen.”

7 Artikel 23 i förordning nr 1008/2008 har rubriken ”Information och icke-diskriminering”. I punkt 1 anges följande:

”De passagerarpriser och fraktpriser som är tillgängliga för allmänheten ska innehålla tillämpliga villkor när de erbjuds eller offentliggörs i någon form, inbegripet på Internet, för lufttrafik från en flygplats som befinner sig på en medlemsstats territorium och på vilken fördraget är tillämpligt. Det slutliga

pris som ska betalas ska alltid anges och ska innehålla gällande passagerarpris eller fraktpris samt alla tillämpliga skatter och avgifter, tilläggsavgifter och arvoden som är oundvikliga och förutsebara vid tidpunkten för offentliggörandet. Förutom slutpriset ska minst anges

a) passagerarpris eller fraktpris,

b) skatter,

c) flygplatsavgifter, och

d) andra avgifter, tilläggsavgifter eller arvoden, exempelvis sådana som har samband med luftfartsskydd eller bränsle,

om avgifterna i b, c och d har lagts till passagerarpriset eller fraktpriset. Valfria pristillägg ska anges klart, öppet och otvetydigt i början av varje bokningsprocess och kunden ska aktivt markera sitt godkännande av dem.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

8 Germanwings GmbH är ett i Tyskland etablerat lufttrafikföretag.

9 I början av september 2014 gjorde en kund i Tyskland en bokning av en flygning från London till Stuttgart på webbplatsen www.germanwings.de, som drivs av Germanwings.

10 På denna webbsida angavs priset för denna flygning endast i pund sterling. Efter att flygningen bokats erhöll kunden en faktura där priset och andra avgifter angavs i pund sterling.

11 Verbraucherzentrale, som underrättats av kunden, ansåg att detta tillvägagångssätt utgjorde ett otillbörligt agerande och att priset borde anges i euro. Konsumentorganisationen väckte därför talan mot Germanwings vid Landgericht Köln (regional domstol i Köln, Tyskland) och yrkade att bolaget skulle förpliktas att upphöra med detta tillvägagångssätt. Landgericht Köln biföll talan.

12 Germanwings överklagade avgörandet från nämnda domstol till Oberlandesgericht Köln (Regionala överdomstolen i Köln, Tyskland). Överklagandet bifölls med motiveringen att förordning nr 1008/2008 inte förbjuder lufttrafikföretag att ange passagerarpriser i en annan valuta än euro.

13 Avgörandet från överinstansen överklagades till Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland). Denna domstol konstaterade att utgången i det nationella målet beror på tolkningen av artiklarna 23.1 och artikel 2.18 i förordning nr 1008/2008.

14 Den hänskjutande domstolen vill för det första få klarhet i huruvida artikel 23.1 i förordningen ska tolkas så, att passagerarpriser för flygningar inom gemenskapen måste anges i en viss nationell valuta om den inte anges i euro eller så att det står lufttrafikföretagen fritt att välja relevant nationell valuta i detta avseende.

15 Den hänskjutande domstolen har påpekat att argumentet att det står lufttrafikföretagen fritt att ange passagerarpriser i valfri nationell valuta framför allt stöds dels av att det inte finns något krav på att ange passagerarpriserna i en viss valuta som uttryckligen följer av artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008, dels av ordalydelsen i artikel 22.1 i förordningen, där det föreskrivs att lufttrafikföretagen i princip fritt får sätta sina priser för lufttrafik inom gemenskapen. Den hänskjutande domstolen anser emellertid att syftet med förordning nr 1008/2008, som i enlighet med

skäl 16 i förordningen är att göra det möjligt för kunderna att effektivt göra jämförelser av priserna för lufttrafik hos olika flygbolag, skulle äventyras om lufttrafikföretagen gavs ett sådant utrymme för skönsmässig bedömning.

16 För det fall att domstolen skulle finna att passagerarpriserna ska anges i en viss nationell valuta, om de inte anges i euro, önskar den hänskjutande domstolen för det andra få klarhet i hur begreppet ”nationell valuta” i artikel 2.18 i nämnda förordning ska tolkas särskilt i ett fall då ett lufttrafikföretag som har sitt säte i en medlemsstat erbjuder en flygning över internet till en kund och avgångsorten för denna flygning är belägen i en annan medlemsstat som inte har euro som valuta.

17 Enligt den hänskjutande domstolen kan flera olika nationella valutor vara relevanta i detta fall, nämligen den valuta som är lagligt betalningsmedel i den medlemsstat där lufttrafikföretaget är etablerat, den valuta som är lagligt betalningsmedel i den medlemsstat där kunden befinner sig, den valuta till vilken ”toppdomänen för den webbplats på vilken i lufttrafikföretagets anbud publiceras” hänvisar eller slutligen den valuta som är lagligt betalningsmedel i den medlemsstat varifrån flygningen genomförs.

18 Den hänskjutande domstolen anser att valet av den valuta som är lagligt betalningsmedel i den medlemsstat från vilken flygningen avgår är mest förenligt med syftet med förordning nr 1008/2008. Den har dessutom framhållit att det är lufttrafikföretagens praxis att använda denna valuta. Domstolen har dock ännu inte prövat denna fråga.

19 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1. Ska passagerarpriser för lufttrafik inom unionen av det slag som avses i artikel 23.1 andra och tredje meningarna i förordning nr 1008/2008 anges i någon bestämd valuta om de inte anges i euro?

2. Om fråga 1 ska besvaras jakande:

I vilken valuta får de priser som avses i artikel 2.18 och artikel 23.1 andra och tredje meningen i förordning nr 1008/2008 anges när ett lufttrafikföretag som är etablerat i en medlemsstat (i detta fall Tyskland) annonserar och erbjuder kunder över internet en flygning med avgångsort i en annan medlemsstat (i detta fall Förenade kungariket)?

Är det i detta sammanhang avgörande att lufttrafikföretaget för sitt erbjudande använder en adress på internet med en landsspecifik toppdomän (i detta fall www.germanwings.de), som hänvisar till den medlemsstat där lufttrafikföretaget har sitt säte, och att konsumenten befinner sig i denna medlemsstat?

Är det förhållandet av betydelse att alla eller de flesta lufttrafikföretag anger priserna i fråga i den nationella valuta som gäller på avgångsorten?”

Prövning av tolkningsfrågorna

20 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor, som ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008 i förening med artikel 2.18 i denna förordning, ska tolkas så, att vid angivandet av passagerarpriser för lufttrafik inom unionen får lufttrafikföretag som inte anger priserna i euro ange dem i valfri nationell valuta. Om så inte är fallet vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida – i en sådan situation som den i det nationella målet där ett lufttrafikföretag etablerat i en medlemsstat som har euro som valuta erbjuder lufttrafik över internet

med avgångsort för den berörda flygningen i en annan medlemsstat som inte har euro som valuta – passagerarpriserna får anges i den valuta som utgör lagligt betalningsmedel i den sistnämnda medlemsstaten, om de inte anges i euro.

21 För att besvara dessa frågor ska det erinras om att det i artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008 föreskrivs att lufttrafikföretagen, när de tillhandahåller lufttrafik från en flygplats som befinner sig på en medlemsstats territorium, alltid ska ange det slutliga pris som ska betalas inklusive bland annat passagerarpriset. I artikel 2.18 i förordningen, där begreppet ”passagerarpriser” definieras som de priser som ska betalas till lufttrafikföretag, deras agenter eller andra biljettförsäljare, för befordran av passagerare i lufttrafik samt de villkor som hänför sig till dessa priser, inbegripet ersättning och villkor som erbjuds för resebyråtjänster och andra anknutna tjänster, föreskrivs att dessa priser ska anges ”i euro eller nationell valuta”.

22 Ordalydelsen i dessa bestämmelser innehåller inte några uppgifter om den nationella valuta som lufttrafikföretagen ska ange sina passagerarpriser i när de inte anges i euro.

23 I detta sammanhang erinrar domstolen om att vid tolkningen av en bestämmelse ska enligt fast praxis inte bara dess lydelse beaktas, utan också de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i och förarbetena till föreskrifterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2018, E LATS, C-154/17, EU:C:2018:560, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

24 Vad gäller de mål som eftersträvas med artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008, i förening med artikel 2.18 i förordningen, framgår det klart av såväl rubriken på den förstnämnda bestämmelsen som dess innehåll att den syftar till att bland annat säkerställa information och öppenhet vad gäller priser för lufttrafik från en flygplats som befinner sig på en medlemsstats territorium och bestämmelsen bidrar följaktligen till att skydda kunder som nyttjar dessa tjänster (dom av den 6 juli 2017, Air Berlin, C-290/16, EU:C:2017:523, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

25 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 47 i sitt förslag till avgörande garanterar öppenhet vad gäller priser en sund konkurrens mellan lufttrafikföretag, eftersom det bland annat förhindrar att vissa lufttrafikföretag anger ett ofullständigt pris i början av transaktionen och påför olika pristillägg strax före transaktionens slutförande.

26 Vidare anges i skäl 16 i förordning nr 1008/2008 att kunderna effektivt bör kunna göra jämförelser av priserna för lufttrafik hos olika flygbolag och att det slutliga priset som kunden ska betala för lufttrafik från en flygplats som befinner sig på Europeiska unionens territorium därför alltid bör anges inklusive alla skatter och avgifter.

27 Härav följer att artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008, i förening med artikel 2.18 i denna förordning och mot bakgrund av förordningens skäl 16, har till syfte att säkerställa öppenhet vad gäller priser genom att alla delar av det slutliga pris som ska betalas, inbegripet passagerarpriset, ska anges på ett sådant sätt att det inte bara säkerställer en sund konkurrens mellan lufttrafikföretag utan även ger kunden möjlighet att vid varje tillfälle på ett effektivt sätt jämföra det fullständiga pris som olika lufttrafikföretag erbjuder för samma tjänst. Förordning nr 1008/2008 syftar således till att ge kunden möjlighet att bedöma nivån på det slutliga priset att betala som olika lufttrafikföretag tar ut för samma tjänst.

28 Det kan konstateras att syftet att effektivt kunna jämföra priser emellertid skulle äventyras om artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008, i förening med artikel 2.18 i denna förordning, skulle tolkas så, att den valmöjlighet lufttrafikföretagen har för att bestämma i vilken valuta de anger sina passagerarpriser för lufttrafik inom unionen, inte var underkastad några som helst begränsningar.

29 En sådan tolkning skulle få till följd att de olika lufttrafikföretagen i förekommande fall tillåts att för samma tjänst ange passagerarpriser i olika valutor utan att valutan har något samband med den erbjudna tjänsten eller med kunden. En sådan situation skulle inte bara kunna vara missledande för kunden när det gäller de priser som faktiskt tillämpas, utan den skulle också göra det svårare att på ett effektivt sätt jämföra de priser som olika lufttrafikföretag tar ut.

30 När det gäller bakgrunden till bestämmelserna i fråga, bör det erinras om att artikel 2.18 i förordning nr 1008/2008 ersatte artikel 2 a i rådets förordning (EEG) nr 2409/92 av den 23 juli 1992 om biljettpriser och tariffer för lufttrafik (EGT L 240, 1992, s. 15; svensk specialutgåva, område 7, volym 4, s. 130), där det hänvisas till ”pris uttryckt i ecu eller i nationell valuta”.

31 Det bör i detta sammanhang noteras att ecu inte var en nationell valuta, utan en gemensam standard som användes enbart för att göra det möjligt att i allmänhet bättre kunna jämföra priser. Lufttrafikföretagens angivande av passagerarpriserna i ecu var således avsett att underlätta för de berörda kunderna att göra prisjämförelser.

32 Även om unionslagstiftaren har ersatt ordet ”ecu” med ”euro”, så att artikel 2.18 i förordning nr 1008/2008 nu ger lufttrafikföretagen en möjlighet att välja att ange passagerarpriser för lufttrafik inom unionen ”i euro eller nationell valuta”, kvarstår det faktum att avsikten bakom bestämmelsen är oförändrad.

33 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 32 i sitt förslag till avgörande, framgår det uttryckligen dels av skälen 2 och 6 samt artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron (EGT L 162, 1997, s. 1), dels av skäl 2 och artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införande av euron (EGT L 139, 1998, s. 1) att ecu från och med den 1 januari 1999 har upphört att utgöra en beteckning för den europeiska valutaenheten och att den har ersatts av euron.

34 Euron måste därför betraktas som en referensvaluta som när den används av lufttrafikföretagen för att ange passagerarpriser är ägnad att på samma sätt som ecu säkerställa bättre prisjämförelser. Detta gäller i än högre grad med hänsyn till att euro är den gällande valutan i 19 av de 28 medlemsstaterna och således bör vara känd av ett stort antal människor.

35 Mot denna bakgrund kan det inte godtas att lufttrafikföretagen kan försvåra eller till och med i praktiken omöjliggöra för de berörda kunderna att göra en prisjämförelse genom att välja att ange passagerarpriser för lufttrafik inom unionen i en annan valuta än euro, vilket skulle kunna leda till att syftet att möjliggöra en effektiv prisjämförelse som eftersträvas med artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008 i grunden äventyras och följaktligen att denna bestämmelse berövas en stor del av sin ändamålsenliga verkan.

36 Domstolen påpekar i detta avseende i likhet med vad generaladvokaten anfört i punkt 64 i sitt förslag till avgörande att en effektiv prisjämförelse underlättas om lufttrafikföretag anger passagerarpriserna i en nationell valuta som har ett objektivt samband med den erbjudna tjänsten.

37 Det framgår av domstolens praxis att avgångsorten och ankomstorten för den berörda flygningen måste betraktas som platserna för tillhandahållandet av de huvudsakliga lufttrafiktjänsterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 mars 2018, flightright m.fl., C-274/16, C-447/16 och C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 68), eftersom det är där utförandet av dessa tjänster inleds och avslutas.

38 Den nationella valuta som är lagligt betalningsmedel i den medlemsstat där avreseorten eller ankomstorten för den berörda flygningen är belägen måste därför anses ha ett nära samband med den erbjudna tjänsten.

39 Av det ovan anförda följer att artikel 23.1 i förordning nr 1008/2008, i förening med artikel 2.18 i denna förordning, ska tolkas så, att vid angivandet av passagerarpriser för lufttrafik inom unionen är lufttrafikföretag som inte anger priserna i euro skyldiga att använda en nationell valuta som har ett objektivt samband med den erbjudna tjänsten. Detta är särskilt fallet med den valuta som utgör lagligt betalningsmedel i den medlemsstat där avgångsorten eller ankomstorten för den berörda flygningen är belägen.

40 I en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet – där ett lufttrafikföretag, etablerat i en medlemsstat där euron är lagligt betalningsmedel, erbjuder lufttrafik över internet med avgångsort för den berörda flygningen i en annan medlemsstat i vilken en annan valuta än euron är lagligt betalningsmedel – får passagerarpriser anges i den valuta som är lagligt betalningsmedel i den sistnämnda medlemsstaten, om priserna inte anges i euro.

Rättegångskostnader

41 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artikel 23.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen, i förening med artikel 2.18 i förordningen, ska tolkas så, att vid angivandet av passagerarpriser för lufttrafik inom unionen är lufttrafikföretag som inte anger priserna i euro skyldiga att använda en nationell valuta som har ett objektivt samband med den erbjudna tjänsten. Detta är särskilt fallet med den valuta som utgör lagligt betalningsmedel i den medlemsstat där avgångsorten eller ankomstorten för den berörda flygningen är belägen.

I en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet – där ett lufttrafikföretag, etablerat i en medlemsstat där euron är lagligt betalningsmedel, erbjuder lufttrafik över internet med avgångsort för den berörda flygningen i en annan medlemsstat i vilken en annan valuta än euron är lagligt betalningsmedel – får passagerarpriser anges i den valuta som är lagligt betalningsmedel i den sistnämnda medlemsstaten, om priserna inte anges i euro.

Underskrifter